

Носенко Сілвестер

старший викладач

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

<https://orcid.org/0000-0002-1351-7477>

Яковлєв Максим

кандидат політичних наук, доцент

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

<https://orcid.org/0000-0001-7774-3513>

Трансформація стримування в контексті російсько-української війни: реконцептуалізація поняття кризь призму становлення України як середньої держави

Анотація. У статті йдеться про сучасні виклики в контексті розуміння та застосування концепції стримування в умовах плинного глобального безпекового середовища. Автори зазначають, що, подібно до періоду «холодної війни», біполярне суперництво між Сполученими Штатами Америки та Китайською Народною Республікою знову актуалізує питання стратегічного стримування, проте ускладнює його ефективне застосування. Зокрема, поява нових, альтернативних центрів сили, розмивання гегемонії США та багатополарність міжнародної системи підривають традиційні механізми американського стримування разом із ескалаційним домінуванням, взаємно гарантованим знищенням та розширеним стримуванням.

Регіональний аспект дослідження підкреслює складність європейського безпекового порядку, особливо в контексті російсько-української війни. Аналізуючи підходи Організації Північноатлантичного договору та Європейського Союзу, автори доводять, що сучасні стратегії не змогли ефективно запобігти російській агресії і тим паче вони не виглядають дієвими в довгостроковій перспективі. Водночас концепція стримування шляхом постачання зброї для України, запропонована окремими дослідниками та згадана в тексті цієї статті, ще не отримала належного теоретичного обґрунтування чи повноцінного наукового осмислення.

У статті наголошується на необхідності перегляду підходів до стримування, зокрема через інтегроване стримування, яке може виявитися корисним інструментом на шляху становлення України як середньої держави в межах європейської архітектури безпеки.

Ключові слова: стримування; Україна; НАТО; ЄС; США; Росія; Китай; «холодна війна»; середні держави.

Актуальність теми. Реалії сучасного постмонополярного світу зумовлюють значні ускладнення для розуміння та використання як ядерного, так і конвенційного стримування. На відміну від епохи «холодної війни», яка характеризувалася відносно стабільним біполярним протистоянням, сучасний етап існування міжнародної системи характеризується дифузиею силових ресурсів, швидким технологічним прогресом, розповсюдженням асиметричних загроз (зокрема гібридних) і зростанням рішучості держав-ревізіоністок у своїх зазіханнях на порушення світового порядку. Ця складність створює значні виклики перед теорією і практикою стримування, особливо в контексті російської війни проти України, а тому вимагає переосмислення стримування як концепції з урахуванням сучасних реалій та перспектив майбутніх загроз. Така концептуальна робота вписується у сучасний тренд активізації «deterrence studies», який нині переживає п'яту «хвилю» розвитку [13, с. 1058], а також має важливе значення для теоретичного осмислення місця України в оновленому міжнародному порядку, який формується в умовах «реального часу».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Для підготовки цієї статті автори опрацювали низку праць, які можна умовно об'єднати у дві категорії: 1) класичні дослідження, які розкривають поняття «стримування» та його елементи (авторства Г.Снайдера, Дж.Бейліса, П.Моргана); 2) сучасні дослідження, орієнтовані на поточний контекст реалізації політики стримування (авторства А.Люповічі, Д.Янга Лі, М.Беста, Т.Свейса, Ф.Осінги).

Мета статті – реконцептуалізувати розуміння стримування з урахуванням поточного регіонального та глобального середовища міжнародної безпеки. Визначена мета зумовлює необхідність вирішити такі завдання: з'ясувати причини та особливості ускладнення стримування у сучасному плинному

безпековому контексті; окреслити проблематичність стримування у Європі в розрізі російсько-української війни; сформулювати роль України в політиці колективного стримування російської федерації. З огляду на зазначену мету та завдання, наш дослідницький підхід ґрунтується на елементах пошукового дослідження (англ. «*exploratory study*»), в якому дослідження (англ. «*exploration*») дуже пов'язане з досвідом і наміром дослідника» [3, с. 1707], що, зокрема, відображається в обраному нами наборі досліджуваних кейсів з їх подальшим теоретичним опрацюванням. Як відомо, англійський термін «*exploration*», окрім «дослідження», також має значення «розвідування» і «пошук», що підтверджує нашу стратегію щодо пошуків шляхів реконцептуалізації стримування з урахуванням сучасних реалій. У безпосередній роботі з досліджуваними прикладами та емпіричними ілюстраціями ми використовували елементи кейс-стаді, зокрема підхід провідного розробника цього методу Роберта К. Їна. Він наголошував на тому, що потрібно досліджувати «сучасні феномени... у глибині та в контексті проблем сучасного світу» [26, с. 16]. Загальна логіка опрацювання матеріалу для реконцептуалізації стримування відповідає настановам конкретного пояснення (англ. «*specific explanation*»), згідно з рекомендаціями професора політичної науки Стівена Ван Евера з Массачусетського технологічного інституту (MIT), що вимагає «чітких термінів для пояснення конкретної події» [25, с. 15].

Викладення основного матеріалу. За часів «холодної війни» взаємне ядерне стримування слугувало основою стратегічної стабільності, що запобігала прямому збройному протистоянню між двома полюсами міжнародного порядку: Сполученими Штатами та Радянським Союзом. Становлення нового біполярного протистояння між США та Китайською Народною Республікою та поява інших держав-ревізіоністок поновлюють актуальність цієї концепції як інструменту зовнішньої політики [18, с. 14]. Водночас, як і в часи Ялтинсько-Потсдамської системи, яка зараз або зруйнувалася остаточно, або перебуває у глибокій кризі, стримування залишається складним для розуміння і сумнівним щодо постійності та дієвості в запобіганні збройним конфліктам, що неодноразово підкреслювалося дослідниками [11, с. 384]. Зокрема, концептуальна чіткість важлива не лише для пояснення процесів на міжнародній арені, як наголошує американський політолог Стівен Ван Евера, але й для можливостей порівняльного аналізу політики на міжнародній арені [9, с. 15–16].

Властива стримуванню залежність від контексту та його темпоральний вимір нині поглиблюються з огляду на перехідний етап в існуванні міжнародної системи. Сучасний міжнародний порядок демонструє структурну схожість із «холодною війною», особливо щодо біполярного суперництва між Сполученими Штатами та Китаєм. Однак, на відміну від періоду кілька десятків років тому, коли США мали очевидну перевагу над Радянським Союзом у низці сфер, сучасна динаміка свідчить про те, що нині США перебувають у гіршому становищі. Згідно з теорією перетікання силових ресурсів (англ. «*power transition theory*»), виникнення конфліктів стає ймовірним тоді, коли нова держава-претендент на першість наближається до паритету з гегемоном і прагне змінити міжнародний порядок. Стрімке економічне зростання Китаю та розширення його глобального впливу кидають виклик системі, в якій домінують США, що свідчить про потенційний злам глобальної силової рівноваги. У контексті теми статті посилення КНР та інших центрів сили ставить під сумнів одразу три основні принципи, на яких будувалося американське стримування протягом останніх 80 років, а саме: 1) ескалаційне домінування (англ. «*escalation dominance*» [20, с. 49]) з огляду на поступове ослаблення силової переваги США; 2) взаємно гарантоване знищення (англ. «*mutually assured destruction*») через існування більше ніж двох центрів сили з ядерним потенціалом [2, с. 229]; 3) розширене стримування (англ. «*extended deterrence*») через асиметричність інтересів гегемона і претендентів на гегемонію у різних регіонах, а також сумніви союзників і партнерів гегемона щодо його готовності дотримуватися оборонних зобов'язань. Своєю чергою це ускладнює розуміння того, як будувати та застосовувати стратегію стримування проти ревізіоністських держав.

У регіональному розрізі покладання на стримування як зовнішньополітичну доктрину ускладнюється тим, що структура європейського безпекового порядку є набагато складнішою, ніж за часів «холодної війни». Зараз цей порядок опиняється в зоні інтересів одразу низки ядерних держав, а саме: США, Великої Британії, Франції, Росії, Китаю та Північної Кореї. Сучасна нестабільність західних безпекових інститутів, а також відносна послаблення США як єдиного світового гегемона ускладнюють управління конфліктами, підтримання балансу сил між західними та незахідними акторами та залежність від стримування ревізіоністів лише за допомогою інструментів, успадкованих за часів Ялтинсько-Потсдамського порядку, таких як НАТО. Це відбувається через нестачу інших міжнародно-правових засобів, які б свідчили про готовність до взаємодії на основі спільних правил.

Це набуває особливої актуальності в контексті вторгнення Росії в Україну. Європейська ініціатива стримування (раніше відома як Європейська ініціатива заспокоєння, англ. «*European Reassurance Initiative / European Deterrence Initiative*») виявилася недостатньо ефективною відповіддю на виклик, який Росія кидає європейській архітектурі безпеки. Заяви Президента Франції Еммануеля Макрона про відмову від співмірної відповіді на можливу російську ядерну атаку в Центральній-Східній Європі (ЦСС) та початок дебатів щодо європейського ядерного стримування [6, с. 68] свідчать про недовіру до

розширеного стримування (англ. «extended deterrence») з боку США, побоювання щодо можливого відмежування Вашингтона від європейських справ і намагання заспокоїти союзників у ЦСЄ в умовах обмежених спроможностей насамперед щодо гарантування безпеки.

Своєю чергою це означає, що традиційна для стримування стратегічна невизначеність є недієвою, оскільки не ґрунтується на необхідних силах і засобах та переконливій готовності (англ. «credibility») щодо їх застосування, без яких стримування неможливе. У зв'язку з цим часті згадки про можливі переговори з росією можна розглядати не лише як пережиток логіки «холодної війни», але й як компенсаційний механізм, що замінює прогалини в стримуванні на пристосування чи часткове задоволення умов опонента (англ. «accommodation»).

Справедливо стверджувати, що Північноатлантичний альянс і Європейський Союз усвідомлюють цю реальність. Наприклад, НАТО нещодавно почало переходити від стримування шляхом покарання на своєму східному фланзі до стримування шляхом недопущення. ЄС також вніс зміни до своїх п'яти принципів відносин з росією, зазначених у Глобальній стратегії 2016 року, змістивши акцент від виконання Мінських угод до забезпечення відповідальності за злочини, сприяння розширенню ЄС і зміцненню його партнерства з НАТО [5].

Водночас ці модифікації не відображаються на позитивних змінах у динаміці російсько-української війни. На нашу думку, такі результати на полі бою можна пояснити тим, що Україна ще не перетворилася на повноцінного актора в межах західної концепції стримування російської федерації. Ця тема заслуговує на окреме теоретичне опрацювання, але, на нашу думку, у контексті міжнародної політики також може проявитися класична для соціальних наук дилема агентності і структури як спроби визначити, що з них має більше значення: фактичне нарощування Україною своїх потужностей і практичного бойового досвіду чи структура міжнародних взаємин, в якій надана певному учаснику роль трансформується занадто повільно і не відповідає сучасним реаліям [7, с. 90–91].

Показово, що, намагаючись знайти місце України на умовній шкалі різновидів стримування, деякі автори вказують на окремий його тип, характерний для українського випадку: стримування шляхом постачання зброї [12, с. 624], який, на їхню думку, ще не отримав достатнього теоретичного обґрунтування. Спираючись на цей важливий висновок, вважаємо більш коректним стверджувати, що Україна не є частиною західного підходу до стримування, а точніше розширеного стримування США, і не була його частиною на момент початку повномасштабного вторгнення.

Щоб це довести, розглянемо чотири стратегії розширеного стримування: конвенційний оборонний пакт, розгортання звичайних збройних сил на передових рубежах, ядерний оборонний пакт і розгортання ядерної зброї на передових рубежах [10, с. 762]. Жодна з них не була застосована в Україні, а це вказує на те, що дилема патрона не вирішена жодним із двох базових способів (англ. «to arm or to ally»).

Водночас застерігаємо від думки, що стримування залишилося недоторканим після початку російської агресії проти України і досі є повністю ефективним. Фундаментальна концепція НАТО щодо ведення бойових дій від 2021 року (англ. «Warfighting Capstone Concept» [17, с. 10–11]), у якій йдеться про зусилля Альянсу щодо посилення сил і засобів стримування та оборони, визначає шість основних сфер, в яких НАТО має досягти успіху у протистоянні зі своїми супротивниками: «out-thinking» («перехитрувати», передбачати загрози й розуміти стратегічне середовище); «out-exceling» («перевершувати», прагнути до переваги в моральному, людському й культурному вимірах); «out-fighting» («перемагати», рішуче діяти в межах певного простору ведення війни та в інших таких просторах); «out-racing» («переганяти», випереджати, розрізняти ризики, використовувати можливості, вдаючись до рішучих дій швидше за супротивників); «out-lasting» («перетривати», мужньо витримувати конкуренцію та конфліктні ситуації) та «out-partnering» («перепартнерювати», залучати на свій бік більшу кількість інших держав шляхом взаємної підтримки). Усі вказані вище сфери видаються проблемними для Заходу в його протистоянні з росією, що викликає сумніви у надійності стримування на поточному етапі, особливо в контексті формування нових партнерств. Вони часто згадуються у зовнішньополітичних документах, таких як Стратегія національної безпеки США від 2022 року або Тимчасові стратегічні настанови у сфері національної безпеки від 2021 року, де зазначається, що міжнародна система не може повернутися в минуле, і що архітектура міжнародного співробітництва має бути модернізована і вдосконалена, щоб колективно відповідати на виклики [8, с. 8].

Ба більше, аспекти, висвітлені у Фундаментальній концепції НАТО щодо ведення бойових дій, вкотре підкреслюють високу важливість розмежування між безпосереднім чи негайним (англ. «immediate») і загальним (англ. «general») стримуванням, уперше запропонованого Патріком Морганом [14, с. 16]. Хоча між ними є багато спільних рис, безпосереднє стримування передбачає оцінку розрахунків і планів конкретного супротивника в конкретний момент часу, тоді як загальне стримування не характеризується такими часовими межами. Негайне стримування комунікується через конкретні військово-політичні сигнали, порівняно з транслюванням погроз у межах загального стримування, яке відбувається більш імпліцитно. Негайне стримування є відносно рідкісним явищем, тоді як загальне стримування, спрямоване проти реальної, але не безпосередньої загрози, присутнє фактично завжди [21, с. 9]. У цьому

розумінні російське вторгнення в Україну є не просто проявом невдачі безпосереднього стримування, а суттєвим збоєм у загальному стримуванні на тлі взаємодії у сфері безпеки в міжнародній системі під гегемонією США.

Це міркування є важливим з урахуванням багатогранної природи стримування, інструменти якого, за словами Глена Снайдера, не обмежуються лише тими, що мають примусовий характер, й охоплюють не тільки загрозу позбавлення вигод, але й можливість їх отримання в обмін на корегування небажаних зовнішньополітичних кроків [22, с. 163]. З іншого погляду цей несилловий тип стримування можна описати як пристосування до вимог супротивника (англ. «accommodation»). Це поняття можна розтлумачити як взаємне врахування претензій між чинними великими державами і ревізіоністами, прийняття сфер впливу і згоду не оскаржувати їх військовим шляхом, а також готовність грати за взаємоприйнятними нормами й правилами. Важливо, що цей феномен може набувати різних форм і не передбачає далекосяжних односторонніх поступок. До цих форм належать регіональне пристосування (визнання домінування держави-ревізіоністки в певному регіоні), обмежене пристосування (у певній сфері) і відмова від пристосування (коли претензії держави-ревізіоністки ігноруються або демонстративно не сприймаються як серйозна загроза).

Аналіз подій, що передували російсько-українській війні, свідчить про те, що держави Заходу значною мірою поклалися на пристосування як на інструмент інтеграції росії в очолюваний Заходом ліберальний міжнародний порядок, і як на інструмент стримування. Прикладом цього може бути політика «перезавантаження» за часів президентства Барака Обами та Мезеберзька ініціатива Федеральної канцлерки ФРН Ангели Меркель.

Втім, такий підхід до стримування не призвів до зміни агресивного зовнішньополітичного курсу рф, що свідчить про нестачу в ньому силового компонента. У цьому ж контексті вважаємо релевантним зауваження британського теоретика Кена Буза щодо значної розбіжності у розумінні стримування на Заході, з одного боку, та в СРСР і пізніше Росії з іншого: «Для радянського стратегічного мислення не було характерним таке ж доктринальне розмежування стримування та оборони, що й для західних стратегів. У радянському уявленні одне є продовженням або навіть синонімом іншого. Радянська концепція зводиться до традиційного військового погляду, за яким стримування є погрозою у вигляді могутнього військового потенціалу. Англо-американська концепція натомість з'явилася в 50–60-х рр. ХХ ст. у формі ідеї *взаємного* стримування» [1, с. 92–93].

Перетікання російсько-української війни з конфлікту низької інтенсивності у повномасштабну війну та продовження фази її інституціоналізації попри західну політику стримування підтверджують значущість зазначеного вище твердження у контексті теми статті. Західний підхід, на протипагу російському, ґрунтується не на стратегічному стримуванні (активному використанні конвенційних сил із залученням ядерного шантажу та інших інструментів, зокрема економічних), а на управлінні діапазоном видів конфліктів [16]. Своєю чергою це дозволяє російській федерації вдаватися до «допорогових» дій, що не призводять до прямого збройного зіткнення з державами НАТО (англ. «below-threshold activities»), але уможливають ведення війни проти України як держави, що не входить до зони відповідальності Альянсу, а отже, належить до «сірої зони» безпеки.

На нашу думку, така військово-стратегічна ситуація не відповідає функції російсько-української війни як багатополярного протистояння за майбутнє європейського порядку [19, с. 5] і потребує корегування з урахуванням зазначених вище складнощів під час реалізації стримування на сучасному етапі. Основою такого корегування може бути концепція інтегрованого стримування, яка отримала поштовх до розвитку завдяки її визнанню центральним елементом у Стратегії національної оборони США від 2022 року. Згідно зі Стратегією, інтегроване стримування передбачає безперервну взаємодію з мережею союзників та партнерів Сполучених Штатів з метою зменшення очікуваної вигоди від використання агресії для противника [24, с. 1]. Концептуальна цінність цього поняття полягає в тому, що розуміння стримування досі зумовлене сильним впливом стратегій саме ядерного стримування, оскільки ядерна зброя має першочерговий руйнівний потенціал. Водночас, як зазначають окремі дослідники [4, с. 117], саме поняття «стримування» передбачає можливість використання способів для досягнення відповідного ефекту, зокрема шляхом посилення спроможностей держав-партнерів, враховуючи Україну. Досягнення ефекту стримування в зазначений спосіб спирається одразу на низку теоретичних міркувань, які потребують як подальшого опрацювання на рівні теорій, так і прикладної перевірки на емпіричному матеріалі, який стрімко накопичується і вже чекає на своїх дослідників.

По-перше, такий підхід до вибудовування стримування російської агресії співзвучний із висновком Елбріджа Колбі та Майкла Герсона, які продемонстрували, що стратегічна стабільність ймовірніше є похідною від ескалаційного домінування в конвенційній зброї, аніж від переваги в ядерних озброєннях чи взаємного гарантованого знищення у разі конфлікту з регіональними акторами. На думку Брента Телбота, конвенційні озброєння з більшою ймовірністю забезпечать примус, ніж ядерна зброя, яка не має такого впливу, оскільки регіональні актори і держави-парії, які схильні до високого рівня ризику, переконані, що великі держави не вдаватимуться до її використання [23, с. 37].

По-друге, посилення України в конвенційному сенсі дозволяє відновити загальне стримування («general deterrence») через використання безпосереднього стримування («immediate deterrence»), що покращить здатність Сполучених Штатів реагувати на безпекові загрози.

По-третє, такий спосіб уможливило побудову регіональних систем стримування, потреба в яких умотивована відносним послабленням силових позицій США у світі та їх покладанням на стратегію «офшорного балансування» протягом останнього десятиріччя.

Як наслідок, підвищення силового потенціалу України в межах такого підходу може призвести до її переходу з розряду малих до середніх держав. Значущість середніх держав на перехідних етапах еволюції міжнародної системи вдало охарактеризували Ендрю Купер та Емір Парлар Дал, на думку яких дипломатія цих держав в епоху після 1945 року пройшла три окремі стадії [15, с. 168]. Під час першої хвилі, яка припала на перші роки після завершення Другої світової війни, середні держави стали першими послідовниками очолюваного США міжнародного порядку, надаючи йому легітимності через посередництво, миротворчість та діяльність у міжнародних організаціях, таких як ООН.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Викладений зміст демонструє, що потреба в реконцептуалізації стримування є нагальною з огляду на поточний стан міжнародного безпекового середовища. Складність реалізації стримування на глобальному рівні зумовлена перетіканням силових ресурсів від США до інших центрів сили, що розвиває підвалини американського підходу, а саме: ескалаційне домінування, взаємно гарантоване знищення та розширене стримування. На регіональному рівні проблематичність стримування в Європі зумовлена сумнівами в готовності США продовжувати брати участь у захисті європейських союзників і нестачею відповідних спроможностей у самих союзників. Це дозволяє розглядати згадки про можливі переговори з росією як компенсаційний механізм, який замінює прогалини в стримуванні на пристосування, тобто часткове задоволення умов опонента. Було виявлено, що підходи до стримування, зазначені в профільних документах НАТО та ЄС, не запобігли збою в загальному та безпосередньому стримуванні агресора і дали російській федерації змогу вдаватися до «допорогових» дій, які уможливають ведення війни проти України як держави, що не входить до зони відповідальності Альянсу. Задля подолання наведених прогалин запропоновано спиратися на розуміння стратегічної стабільності як похідної від ескалаційного домінування в конвенційній зброї та інтегроване стримування, що дозволить Україні досягти статусу середньої держави та побудувати регіональну систему стримування росії, а також зміцнити свою роль гаранта стабільності і миру в регіоні Центрально-Східної Європи. Окреслені проблеми та перспективи дають підстави для подальших досліджень, зокрема в контексті інших регіональних безпекових порядків.

References:

1. Baylis J. et al. (1987), *Contemporary Strategy II: The Nuclear Powers*, Holmes & Meier Pub, London, 209 p.
2. Best M. et al. (2013), *Strategic Stability in the Post-Cold War World and the Future of Nuclear Disarmament*, Springer Netherlands, Dordrecht, 330 p.
3. Casula, M., Rangarajan, N. and Shields, P. (2021), «The potential of working hypotheses for deductive exploratory research», *Quality and Quantity*, No. 55, pp. 1703–1725.
4. Chen, J.Q. (2023), «A New Interpretation of Integrated Deterrence: Physical and Virtual Strategies», *Proceedings of the 22nd European Conference on Cyber Warfare and Security*, pp. 116–123.
5. European Parliament (2024), «Fact Sheets on the European Union», [Online], available at: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/177/russia>
6. Fayet H. et al. (2024), «Forum: Towards a European Nuclear Deterrent», *Global Politics and Strategy*, Vol. 66, Issue 5, pp. 67–98.
7. Hay, C. (2002), *Political Analysis: A Critical Introduction*, Palgrave Macmillan, New York, 314 p.
8. The White House (2021), «Interim National Security Strategic Guidance», [Online], available at: <https://irp.fas.org/offdocs/inssg.pdf>
9. Landman, T. (2003), *Issues and Methods in Comparative Politics: An Introduction*, Routledge, London, 292 p.
10. Lee, Do Young (2021), «Strategies of Extended Deterrence: How States Provide the Security Umbrella», *Security Studies*, Vol. 30, Issue 5, pp. 761–796.
11. Lieberman, E. (1994), «The Rational Deterrence Theory Debate: Is the Dependent Variable Elusive?», *Security Studies*, Vol. 3, Issue 3, pp. 384–427.
12. Lupovici, A. (2023), «Deterrence by delivery of arms: NATO and the war in Ukraine», *Contemporary Security Policy*, Vol. 44, Issue 4, pp. 624–641.
13. Michaels, J.H. (2024), «Deterrence Studies: A field still in progress», *Journal of Strategic Studies*, Vol. 47, Issue 6–7, pp. 1058–1079.
14. Morgan, P. (2003), *Deterrence Now*, Cambridge University Press, Cambridge, 358 p.
15. Nagy, S. (2022), «Middle-Power Alignment in the Free and Open Indo-Pacific», *Asia Policy*, Vol. 17, No. 3, pp. 161–179.
16. NATO (2022), «Allied Joint Doctrine, Edition F, Version 1», [Online], available at: <https://www.cimic-coe.org/resources/external-publications/ajp-01-edf-v1-f.pdf>
17. NATO (2023), «Warfighting Capstone Concept», [Online], available at: <https://www.act.nato.int/wp-content/uploads/2023/06/NWCC-Glossy-18-MAY.pdf>

18. Osinga, F., Sweijts, T. (eds). (2021), *Deterrence in the 21st century – Insights from Theory and Practice*, T.M.C. Asser Press, The Hague, 530 p.
19. Raik, K. et al. (2024), «EU Policy towards Ukraine: Entering Geopolitical Competition over European Order», *The International Spectator*, Vol. 59, Issue 1, pp. 39–58.
20. Ross, R. (2002), «Navigating the Taiwan Strait: Deterrence, Escalation Dominance, and U.S.-China Relations», *International Security*, Vol. 27, No. 2, pp. 48–85.
21. Schwarz, K.-D. (2005), *The Future of Deterrence*, Stiftung Wissenschaft und Politik (SWP), Berlin, 36 p.
22. Snyder, G. (1960), «Deterrence and Power», *The Journal of Conflict Resolution*, Vol. 4, No. 2, pp. 163–178.
23. Talbot, B. (2020), «Getting Deterrence Right: The Case for Stratified Deterrence», *Journal of Strategic Security*, Vol. 13, No. 1, pp. 26–40.
24. US Department of State (2022), «National Defense Strategy», [Online], available at: <https://media.defense.gov/2022/Oct/27/2003103845/-1/-1/1/2022-NATIONAL-DEFENSE-STRATEGY-NPR-MDR.pdf>
25. Van Evera, S. (1997), *Guide to methods for students of political science*, Cornell University Press, Ithaca and London, 144 p.
26. Yin, R. (2014), *Case study research design and methods*, Sage, Thousand Oaks, 282 p.

Nosenko S., Yakovlyev M.

Transformation of deterrence in the context of the russian-ukrainian war: rethinking the concept through ukraine's emergence as a middle power

Abstract. The article discusses the current challenges to understanding and applying the concept of deterrence in the context of the fluid global security environment of today. The authors argue that, similar to the Cold War period, the bipolar rivalry between the United States of America and the People's Republic of China is once again raising the issue of strategic deterrence, but complicates its effective application. In particular, the emergence of new centers of power, the dilution of US hegemony and the multipolarity of the international system undermine traditional mechanisms of American deterrence, including escalatory dominance, mutually assured destruction and extended deterrence.

The regional aspect of the study emphasizes the complex character of the European security order, especially in the context of the Russian-Ukrainian war. By analyzing the approaches of the North Atlantic Treaty Organization and the European Union, the authors maintain that current strategies have failed to effectively prevent Russian aggression and that they also seem to be of little use in the long run. At the same time, the concept of deterrence by supplying weapons to Ukraine has not yet received any proper theoretical elaboration, let alone scientifically sound rethinking.

The article emphasizes the need to revise the existing approaches to deterrence, in particular through integrated deterrence, which is promising in terms of Ukraine's future role as a middle power in the European security order.

Keywords: deterrence; Ukraine; NATO; EU; USA; Russia; China; Cold War; middle powers.

Стаття надійшла до редакції 10.02.2025.